

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η κοινωνική ευμάρεια και η οικονομική αποτελεσματικότητα, ως συνέπειες της εύρυθμης και συντεταγμένης λειτουργίας της ελεύθερης αγοράς σε ρυθμισμένο περιβάλλον ανταγωνισμικής νομιμότητας, αποτελούν το δικαιοθεωρητικό καμβά αυτού του βιβλίου.

Η ίδια η έρευνα για την ανταγωνισμική νομιμότητα των παρεπόμενων περιορισμών εμφορείται από τη δικαιοπολιτική θέση ότι το σύστημα της ελεύθερης αγοράς, όταν λειτουργεί σε περιβάλλον υγιούς και ανόθευτου ανταγωνισμού (δηλ. όταν λειτουργεί σε περιβάλλον ανταγωνισμικής τάξης και όχι αγοραίας αταξίας), προάγει την κοινωνική ευημερία, μέσω της ενίσχυσης της οικονομικής αποτελεσματικότητας. Η, εν λόγω, θέση δεν είναι καθόλου αυτονόητη, κατά την παρούσα οικονομικοπολιτική και ιστορική συγκυρία, στην πατρίδα μας: η έρευνα για τη νομιμότητα των παρεπόμενων περιορισμών μοιάζει, σήμερα, «εκτός θέματος» μοιάζει, τουλάχιστον, πλεοναστική και παράταιρη, εφόσον η κυρίαρχη «ιδεολογία» της κρίσης αρνείται, απλουστευτικά, τη λειτουργική νομιμοποίηση της ελεύθερης αγοράς και του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Οι παρεπόμενοι περιορισμοί του ανταγωνισμού συνδέονται, αμέσως, με άλλο, κύριο και ανταγωνισμικά νόμιμο, δικαιοπρακτικό περιστατικό, για την πραγματοποίηση του οποίου είναι απαραίτητοι. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα παρεπόμενου περιορισμού είναι η συμφωνία παράλειψης ανταγωνισμού, κατά τη μεταβίβαση επιχείρησης (σε βάρος του πωλητή και υπέρ του αγοραστή της). Αυτό το παράδειγμα, ως πιο αντιπροσωπευτικό, αποτέλεσε τον ερμηνευτικό οδηγό της παρούσας εργασίας:

Όταν η μεταβίβαση επιχείρησης έχει το χαρακτήρα της συγκέντρωσης, η συνοδευτική ρήτρα απαγόρευσης ανταγωνισμού, ακόμη και ως καρτελική σύμπραξη, υπάγεται, κατά το δίκαιο των συγκεντρώσεων, στην κατηγορία των, ανταγωνισμικά σύννομων, παρεπόμενων περιορισμών του ανταγωνισμού. Εφόσον, βεβαίως, η, ως άνω, ρήτρα συνδέεται αμέσως με τη συγκέντρωση και είναι απαραίτητη για την πραγματοποίησή της.

Με τις ίδιες προϋποθέσεις, δεχόμαστε, ερμηνευτικά, την ανταγωνισμική νομιμότητα των παρεπόμενων περιορισμών του ανταγωνισμού που συνοδεύουν μεταβίβαση επιχείρησης, χωρίς το χαρακτήρα της συγκέντρωσης. Ενώ ερμηνευτικό ζητούμενο παραμένει η επέκταση της νομιμοποιητικής αρχής του παρεπόμενου, ως γενικής αρχής του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού, σε κάθε, συμφωνημένο,

παρεπόμενο περιορισμό του ανταγωνισμού. Δηλ. όταν ο παρεπόμενος περιορισμός συνδέεται αμέσως με οποιοδήποτε άλλο, κύριο και ανταγωνιστικά νόμιμο, δικαιοπρακτικό περιστατικό, εφόσον όμως είναι και αναγκαίος για την πραγματοποίηση του τελευταίου.

Η γοητευτική διασταύρωση του διαδικαστικού δικαίου των συγκεντρώσεων με το ουσιαστικό δίκαιο των συμπράξεων, κατά τα ανωτέρω, επιτρέπει την ανάδειξη ειδικού κανονιστικού υποσυστήματος εντός του γενικού δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού:

Πρόκειται για το δίκαιο των παρεπόμενων περιορισμών του ανταγωνισμού, το οποίο θεσπίσθηκε μεν για τη διαδικαστική διευκόλυνση του ελέγχου των συγκεντρώσεων, αξιοποιείται όμως περισσότερο στο ουσιαστικό δίκαιο των συμπράξεων, για τον ερμηνευτικό περιορισμό (άρα και τον ακριβέστερο προσδιορισμό) της ίδιας της έννοιας της σύμπραξης. Δηλ. το δίκαιο των παρεπόμενων περιορισμών προσφέρει ρυθμιστικό μηχανισμό, μεθοδολογικά επιτρεπτής, συστολής της γενικόλογης απαγόρευσης των συμπράξεων, ήδη κατά την ερμηνεία της παρ. 1 των άρθρων 101 ΣΛΕΕ και 1 Ν. 3959/2011 και παρά τις ειδικές εξαιρέσεις της παρ. 3.

Με την, προαναφερόμενη, ερμηνευτική αξιοποίηση του νεότευκτου δικαίου των παρεπόμενων, της συγκέντρωσης, περιορισμών του ανταγωνισμού διαμορφώνεται στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, η ενωσιακή εκδοχή του αγγλοσαξονικού ανταγωνιστικού κανόνα που αποδίδεται, συνοπτικά, με τους τεχνικούς όρους: *rule of reason* και *ancillary restraints doctrine*.

Σε δικαιοσυγκριτικό επίπεδο, συνεπώς, επιβεβαιώνεται η οικουμενικότητα της εφαρμογής του σύγχρονου ανταγωνιστικού δικαίου ενώ αναδεικνύονται κοντινές συγγένειες τόσο στην πολιτική ανταγωνισμού όσο και στις εννοιολογικές κατηγορίες ρύθμισης της αγοράς, μεταξύ των περισσότερων οικογενειών δικαίου, οι οποίες επιβάλλουν την έρευνα για την, ενδεχόμενη, υποδοχή (*Rezeption*) των αγγλοσαξονικών κανονιστικών κατηγοριών από την ενωσιακή έννομη τάξη του ανταγωνισμού.

Τέλος, ενόψει των ανωτέρω και συνεκτιμώντας την παρούσα συγκυρία της διεθνούς αγοράς, επιτρεπτά ανατρέχουμε στη δικαιοπολιτική θέση ότι η λειτουργία της, προ πολλού πλέον, παγκοσμιοποιημένης αγοράς με όρους διεθνούς ανταγωνιστικής νομιμότητας, δηλ. η επικράτηση συνθηκών συντεταγμένου και ανόθευτου ανταγωνισμού, αποτελεί την, ιστορικά επιβεβλημένη, «αλλαγή παραδείγματος» για την έξοδο από την παγκόσμια οικονομική κρίση αλλά και τη δημοσιονομική κρίση των εθνικών οικονομιών.

Κλείνοντας, εκφράζω τις εγκάρδιες ευχαριστίες μου στον Καθηγητή Μιχάλη Μαρίνο, για την υπόδειξη της θεματικής αυτού του βιβλίου καθώς και την πολύτιμη βοήθειά του, κατά την επεξεργασία κρίσιμων, επιμέρους, προβληματικών της.

Αθήνα, Απρίλιος 2016

Πέτρος Δημ. Σελέκος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Η αοριστία των ρυθμίσεων του ανταγωνιστικού δικαίου δημιουργεί πεδίο έντασης, μεταξύ ασφάλειας δικαίου και δίκαιης ατομικής ρύθμισης

Το, κύριο και εγγενές, χαρακτηριστικό των κανόνων του δικαίου για τον ελεύθερο ανταγωνισμό, σε όλες τις έννομες τάξεις, είναι ανέκαθεν η μεγάλη αοριστία, άρα και η νοηματική ελαστικότητα, των ρυθμίσεών τους. 1

Αυτό το χαρακτηριστικό του ανταγωνιστικού δικαίου δεν πρέπει να αναζητηθεί ούτε στην ιστορία του δικαίου, ως νομοθετικός αταβισμός, ούτε στη γλώσσα της νομοτεχνικής, ως εκφραστική αδυναμία, αφού προκύπτει από το ίδιο το αντικείμενο της ρύθμισης του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού: 2

Ο διεπιστημονικά «αόριστος» οικονομικός ανταγωνισμός, όχι μόνο ως αρχή τάξεως, ως αρχή λειτουργίας του (κυρίαρχου κοινωνικο – οικονομικού) συστήματος της αγοράς, ως θεμελιώδης αρχή του οικονομικού Συντάγματος αλλά και ως, οικονομική, αποκαλυπτική διαδικασία (Entdeckungsverfahren), δεν έχει ορισθεί, με ενιαίο τρόπο. Ούτε από τη νομική ούτε από την οικονομική επιστήμη. Για την ακρίβεια, η πληθώρα και η ποικιλία των διαφορετικών μεταξύ τους ορισμών, καταλήγει, ουσιαστικά, σε ανυπαρξία, κοινά αποδεκτού, ορισμού του ανταγωνισμού, ο οποίος να εξασφαλίζει ευρεία αποδοχή από την επιστήμη¹.

Οι αόριστες νομικές έννοιες που κατακλύζουν τις ρυθμίσεις του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού καθώς συμπληρώνονται από αόριστες έννοιες της οικονομικής επιστήμης επιτείνουν την αοριστία και τη νοηματική ελαστικότητα των κανόνων του ειδικού αυτού οικονομικού δικαίου. Κι ενώ η, εν λόγω, αοριστία παρέχει επαρκή διακριτική ευχέρεια στον εφαρμοστή του δικαίου να αναζητήσει τη δικαιότερη λύση στην ατομική περίπτωση, ταυτόχρονα, εγείρει σοβαρότατα ζητήματα ασφάλειας δικαίου. 3

Η αοριστία των κανόνων του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι, αναμφισβήτητα, εγγενής, λόγω της ίδιας της φύσης του αντικειμένου ρύθμισής του, που είναι η διαρκώς μεταβαλλόμενη αγορά. Αλλά, ταυτοχρόνως, δεν πρέπει να παραβλέπουμε ότι είναι συμβατή και με τη δικαιοπολιτική του αποστολή, λόγω των περιθωρίων δια- 4

---

1. Βλ. εκτενώς *Λιακόπουλου*, Η οικονομική ελευθερία αντικείμενο προστασίας στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, Αθήνα 1981, σ. 3 επ.· πρβλ. *Stirnemann*, Nebenabreden in der europäischen Fusionskontrolle (ιδ. διατρ.), Ζυρίχη 2000, σ. 26.

κριτικής ευχέρειας που αφήνει στην πολιτική εξουσία για να εξειδικεύσει επιτυχώς την, εκάστοτε εφαρμοζόμενη από την Κυβέρνηση², πολιτική ανταγωνισμού.

- 5 Ωστόσο, η, μεγαλύτερη δυνατή, ασφάλεια δικαίου κατά την εφαρμογή του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού παραμένει κρίσιμο, αν και δύσκολο, δικαιοπολιτικό ζητούμενο, όχι μόνο για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την επικράτηση συνθηκών ανταγωνιστικής ισονομίας αλλά, κυρίως, για τη θεσμική μετάβαση της οικονομικής ανταγωνιστικής διαδικασίας από την αγοραία αταξία σε περιβάλλον κανονιστικής τάξης.

Την επιδιωκόμενη ασφάλεια δικαίου στην εφαρμογή του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού ενισχύει η διαρκής ερμηνευτική επεξεργασία των, επιμέρους και ενωσιακής –συνήθως– προέλευσης, ρυθμίσεών του. Απώτερος σκοπός αυτής της ερμηνευτικής προσπάθειας είναι η ανάδειξη ενός εσωτερικού συστήματος με πληρότητα ρύθμισης, κοινές αξιολογικές θέσεις και αρμονική σύνθεση³.

Η ερμηνευτική ανάδειξη των θεμελιωδών αρχών και των κύριων αξιολογικών θέσεων των επιμέρους διατάξεων για τον ελεύθερο ανταγωνισμό, εθνικών και ενωσιακών, εγγυάται την ασφάλεια δικαίου, μέσω της ανάδειξης ενός σπουδαίου υποσυστήματος εντός του οικονομικού δικαίου, δηλ. του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού.

II. Σκοπός της εργασίας: η συστηματική ένταξη των παρεπόμενων περιορισμών στο ανταγωνιστικό δίκαιο (των συμπράξεων και των συγκεντρώσεων)

- 6 Η προβληματική των, λεγόμενων, παρεπόμενων περιορισμών του ανταγωνισμού που αποτελεί το αντικείμενο έρευνας αυτής της εργασίας απαιτεί να αξιοποιηθούν τόσο τα παραδοσιακά εργαλεία ερμηνείας του εθνικού δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού όσο και οι μοντέρνες μέθοδοι ερμηνείας του αντίστοιχου ενωσιακού δικαίου⁴, προκειμένου να αναπτυχθεί ολοκληρωμένη θεωρία, συμβατή με το σύστημα ρυθμίσεων του δικαίου κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού.

---

2. Πρβλ. *Spiegel on line* της 3ης Αυγούστου 2015, άρθρο της ημέρας από τον *Wolfgang Münchau*, που αναφέρεται στη διεθνή οικονομικοπολιτική συζήτηση για την «κινέζικη» εκδοχή της Δημοκρατίας. Σύμφωνα με αυτή την, τουλάχιστον ανιστόρητη και απολιτική, εκδοχή, η αποστολή του σύγχρονου κράτους εξαντλείται στη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς σε περιβάλλον υγιούς οικονομικού ανταγωνισμού.

3. Βλ. για το εσωτερικό σύστημα στο δίκαιο, αντί άλλων, *Π. Φίλιου*, Φιλοσοφία του δικαίου, Αθήνα 2014, σ. 122 επ.

4. Εξαιρετικό ενδιαφέρον, θεωρητικό αλλά και πρακτικό, παρουσιάζει ο εμπλουτισμός της, παραδοσιακής, μεθοδολογίας του δικαίου με νέες μεθόδους ερμηνείας, οι οποίες διαμορφώνονται στο πλαίσιο της εφαρμογής του πρωτογενούς και του δευτερογενούς δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδίως, η πρακτική ανάγκη ομοιόμορφης, εναρμονισμένης και απο-

Συγκεκριμένα, οι παρεπόμενοι περιορισμοί του ανταγωνισμού αντιμετωπίζονται 7 ως επιτρεπτοί περιορισμοί του ανταγωνισμού που δεν προσκρούουν στην, κατά τη διατύπωσή της, πολύ γενική και αδικαιολόγητα αόριστη, απαγόρευση των άρθρων 101 παρ. 1 και 1 παρ. 1 ν. 3959/2001 (δηλ. του νόμου που αντικατέστησε το νόμο 703/77). Κατά το γράμμα τους, απαγορεύεται, γενικά και αόριστα, οποιοσδήποτε συμβατικός περιορισμός του ανταγωνισμού. Ακόμη κι αν είναι αναγκαίος για τη σύναψη συναλλακτικών σχέσεων που αναγνωρίζονται από την έννομη τάξη και επιτρέπονται, ως τυπικές εκφράσεις της ελευθερίας των συμβάσεων.

Οι ερμηνευτικές προσπάθειες για την οικοδόμηση της θεωρίας των παρεπόμενων 8 περιορισμών του ανταγωνισμού κατατείνουν στην επιτυχή περιστολή εφαρμογής των προαναφερόμενων διατάξεων, των άρθρων 1 παρ. 1 ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, των οποίων η γραμματική διατύπωση κρίνεται ως υπέρμετρα ευρεία. Επειδή, κατά το «γράμμα» αυτών των διατάξεων, φαίνεται να απαγορεύεται, με υπερβολική γενικότητα, κάθε περιορισμός του ανταγωνισμού, η θεωρία των παρεπόμενων περιορισμών του ανταγωνισμού συμβάλλει στη δημιουργία ενός ακόμη επεξεργασμένου συστήματος εξαιρέσεων από την, υπέρμετρα γενικόλογη, απαγόρευση και στην εμπέδωση ασφάλειας δικαίου σύμφωνα με το «πνεύμα» του νόμου⁵.

Η ρήτρα της απαγόρευσης ανταγωνισμού στη μεταβίβαση επιχείρησης αποτελεί, 9 πολύ αντιπροσωπευτικό και χαρακτηριστικό, παράδειγμα για την ερευνητική εξέταση των παρεπόμενων περιορισμών του ανταγωνισμού. Όχι μόνο διότι η ρήτρα απαγόρευσης ανταγωνισμού κατά τη μεταβίβαση επιχείρησης είναι συχνότατη στη συναλλακτική πράξη και συνοδεύει συμφωνίες προφανούς οικονομικής σπουδαιότη-

---

τελεσματικής εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου στις εθνικές έννομες τάξεις, γέννησε, μεταξύ άλλων, τις εξής, νεότευκτες, μεθόδους ερμηνείας: τη σύμφωνη με το πρωτογενές (ενωσιακό) δίκαιο εφαρμογή του δευτερογενούς (ενωσιακού) δικαίου, τη σύμφωνη με το δευτερογενές (ενωσιακό) δίκαιο εφαρμογή του πρωτογενούς (ενωσιακού) δικαίου, τη σύμφωνη με το διεθνές δημόσιο δίκαιο εφαρμογή του εθνικού ιδιωτικού δικαίου, τη δικαιοσυγκριτική ερμηνεία, τη δυναμική και εξελικτική ερμηνεία, την ερμηνεία στο φως της ακολουθούμενης διοικητικής πρακτικής των κρατών – μελών κ.λπ.

Για τα ανωτέρω, βλ. σχ. *Stirnemann*, σ. 26, υποσημ. 76· *Anweiler*, *Die Auslegungsmethoden des Gerichtshofes der Europäischen Gemeinschaft*, Göttingen, 1996, από *Molle*, *Zur Beurteilung "begleitender" Wettbewerbsverbote im Rahmen von Art. 81 Abs. 1 EG und § 1 GWB* (διδ. διατρ.), Βερολίνο 2005, σ. 44, υποσημ. 201. Βλ. σχ. και *Terhechte*, *Die ungeschriebenen Tatbestandsmerkmale des europäischen Wettbewerbsrecht* (διδ. διατρ.), Bielefeld 2004, ο οποίος, στη σ. 53, εύστοχα, σημειώνει ότι και η ίδια η τεχνική έννοια της νομικής ερμηνείας αλλοιώνεται και διαφοροποιείται από την ώσμωση των εθνικών εννόμων τάξεων με την ενωσιακή.

5. Βλ. σχ. *Λιακόπουλου*, *Βιομηχανική ιδιοκτησία*, Αθήνα 2000, σ. 499 επ. και, ιδίως, σ. 500, όπου σημειώνεται ότι «[η] σχέση ελευθερίας των συμβάσεων και ελευθερίας ανταγωνισμού πρέπει να οριοθετηθεί σε ένα σημείο εύλογης ισορροπίας».

τας. Αλλά, κυρίως, διότι η νομοτυπική παραλλαγή του κύριου δικαιοπρακτικού περιστατικού, δηλ. της μεταβίβασης της επιχείρησης, επιτρέπει την ενδελεχή έρευνα της απαγόρευσης ανταγωνισμού, ως παρεπόμενου περιορισμού του ανταγωνισμού, σε συγκριτική βάση, αφού η μεταβίβαση επιχείρησης άλλοτε αποτελεί συγκέντρωση κι άλλοτε όχι.

- 10** Ειδικά ρυθμίζονται και ρητά επιτρέπονται οι παρεπόμενοι περιορισμοί του ανταγωνισμού, τόσο στο εθνικό όσο και στο ενωσιακό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, όταν το κύριο περιστατικό που συνοδεύουν αποτελεί σύννομη συγκέντρωση επιχειρήσεων. Τούτου δοθέντος, ερωτάται πώς πρέπει να αξιολογηθούν οι παρεπόμενοι περιορισμοί του ανταγωνισμού σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, όταν δηλ. δε συνοδεύουν συγκέντρωση επιχειρήσεων αλλά οποιοδήποτε άλλη, ανταγωνισμικά σύννομη, συμφωνία. Η αφαιρετική αναγωγή στις αρχές που διέπουν τις ειδικές ρυθμίσεις των επιτρεπτών περιορισμών του ανταγωνισμού στο δίκαιο της συγκέντρωσης, προκειμένου να εξετασθεί ο νομοθετικός λόγος της θέσπισής τους, άρα και η προσφορότητά τους να αξιοποιηθούν αναλογικά και σε άλλες περιπτώσεις, αποτελεί κεντρική προβληματική της παρούσας εργασίας.

Επειδή μια, εξαιρετική και αποκλειστική, νομοθετική εύνοια των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων, σε σχέση με τους παρεπόμενους περιορισμούς του ανταγωνισμού που τις συνοδεύουν, δε φαίνεται, τόσο οικονομικά όσο και δικαιοπολιτικά, δικαιολογημένη, πρέπει να ερευνηθεί η ερμηνευτική δυνατότητα αναλογικής εφαρμογής αυτών των προϋποθέσεων του επιτρεπτού σε όλους τους παρεπόμενους περιορισμούς του ανταγωνισμού που συνοδεύουν οποιαδήποτε άλλη, σύννομη, βασική συμφωνία, εκτός από συγκέντρωση.

- 11** Το παράδειγμα, μάλιστα, της απαγόρευσης ανταγωνισμού, ως παρεπόμενου περιορισμού, κατά τη μεταβίβαση επιχείρησης συνηγορεί καθοριστικά υπέρ του επιχειρήματος της αναλογικής εφαρμογής των, ευνοϊκών για τους παρεπόμενους περιορισμούς, διατάξεων του δικαίου των συγκεντρώσεων και εναντίον του επιχειρήματος της αντιδιαστολής, αφού η μεταβίβαση επιχείρησης άλλοτε είναι και άλλοτε δεν είναι συγκέντρωση, με βάση τυπικά και ποσοτικά κριτήρια. Δηλ. ενώ η οικονομική και νομική ουσία της μεταβίβασης επιχείρησης παραμένει αναλλοίωτη, η υπαγωγή της στην έννοια της συγκέντρωσης εξαρτάται από εξωτερικά τυπικά, ποσοτικά και, συχνά, αριθμητικά, στοιχεία που ο νομοθέτης μπορεί ευχερώς να τροποποιεί, κυρίως, για διαδικαστικούς ή πρακτικούς λόγους.

Η έρευνα για την αναλογική εφαρμογή των αρχών του επιτρεπτού των παρεπόμενων περιορισμών του ανταγωνισμού στο δίκαιο των συγκεντρώσεων και σε παρεπόμενους περιορισμούς που συνοδεύουν άλλες, εκτός των συγκεντρώσεων, κύριες συμφωνίες πρέπει, κατ' αρχήν, να αξιοποιήσει ερμηνευτικά το σύστημα των νομοθετημένων, δηλ. των ρητά προβλεπόμενων, εξαιρέσεων που θεσπίζει το άρθρο 1 ν.

3959/2011 και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ. Πρόκειται για τις νομοθετικά ρυθμισμένες, ιδίως στο ενωσιακό δίκαιο του ανταγωνισμού, εξαιρέσεις από τη γενική απαγόρευση των περιορισμών του ανταγωνισμού της παρ. 1.

Ειδικότερα, τόσο στην παρ. 3 των προαναφερόμενων άρθρων όσο και στους κανονισμούς ομαδικής απαλλαγής οργανώνεται σύστημα νόμιμων εξαιρέσεων από τη γενική απαγόρευση περιορισμού του ανταγωνισμού, το οποίο, ωστόσο, δεν εξαντλεί την ανάγκη περιστολής της εφαρμογής της παρ. 1.

Επίσης, στην ίδια κατεύθυνση, του περιορισμού του πεδίου εφαρμογής της απαγόρευσης των συμπράξεων, θα πρέπει να αξιοποιηθούν οι θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί, κατά την ερμηνεία του εθνικού και του ενωσιακού δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού, για την ερμηνευτική συστολή της, ως άνω, παρ. 1, της οποίας η ευρεία διατύπωση, ως γενική απαγόρευση κάθε περιορισμού του ανταγωνισμού, κρίθηκε ανέκαθεν προβληματική. **12**

Ήδη στην αρχετυπική της εκδοχή, σύμφωνα με την ιστορία του ανταγωνιστικού δικαίου, η γενική απαγόρευση των περιορισμών του ανταγωνισμού, δηλ. η Sect. I της αμερικανικής ρύθμισης του Sherman Act, περιορίσθηκε ερμηνευτικά με την περίφημη θεωρία του rule of reason και τη, μεταγενέστερη, συγγενή θεωρία των ancillary restraints doctrine⁶. **13**

Αλλά και στις ευρωπαϊκές έννομες τάξεις, όπως η γερμανική, από νωρίς επιχειρήθηκε ο ερμηνευτικός περιορισμός της, γενικής, απαγόρευσης περιορισμού του ανταγωνισμού⁷. Με προσαρμοσμένη μεταφορά της δημοσιολογικής θεωρίας Schranken – Schranke, η οποία αναπτύχθηκε, κυρίως, στο δίκαιο των ατομικών δικαιωμάτων, και με σκέψεις για αναγνώριση μιας, ευρωπαϊκής ή γερμανικής, θεωρίας των “ancillary restraints”, ερμηνευτικά περιορίσθηκε η, κατά το γράμμα της απεριόριστη, απαγόρευση περιορισμού του ανταγωνισμού⁸. **14**

Οι παρεπόμενοι της συγκέντρωσης περιορισμοί του ανταγωνισμού αναγνωρίζονται, ως επιτρεπτοί, στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, με ρητή νομοθετική εξαίρεση από την παρ. 1 του άρθρου 1 ν. 3959/2011 και την παρ. 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, που απαγορεύει κάθε περιορισμό του ανταγωνισμού. Οι παρεπόμενοι περιορισμοί άλλης, ανταγωνιστικά σύννομης, σύμβασης που δεν αποτελεί συγκέντρωση θα πρέπει, επίσης, να ερευνηθεί αν επιτρέπονται με αναλογική εφαρμογή των ευνοϊκών διατάξεων για τους συνοδευτικούς της συγκέντρωσης παρεπόμενους περιορισμούς ή αν επιτρέπονται κατ’ εφαρμογή των προαναφερομένων εξαιρέσεων εφαρ- **15**

---

6. Βλ. αντί πολλών, *Stirnemann*, σ. 23 επ. και, κατωτέρω σ.189 επ. για τις, εν λόγω, θεωρίες του αμερικανικού ανταγωνιστικού δικαίου καθώς και τη συζήτηση για την ευρωπαϊκή εκδοχή [ή και υποδοχή (*Rezeption*)] τους στο ενωσιακό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού.

7. *Molle*, σ. 121, όπου και περαιτέρω παραπομπές.

8. Όπ.π.